

Західні країни основною метою ставлять боротьбу з надвиробництвом сільськогосподарської продукції, а в Україні нині необхідно досягти сталого розширеного відтворення і зниження імпорту продовольства. Багато методів, активно використовуваних іншими країнами, є неприйнятними через величезний бюджетний дефіцит, тому варто високо оцінити перспективи пільгового кредитування. Саме тут може бути застосований синтезований зарубіжний досвід по залученню коштів у галузь через посередництво додаткових державних гарантій.

Система фінансової підтримки товаровиробників аграрного сектору країн ЄС охоплює, наприклад, такі напрями, як кредитні програми, що передбачають державні позики, договори з комерційними банками про зниження позикового відсотка; програми регулювання обсягів виробництва з метою збалансування попиту і пропозиції; програми реалізації, спрямовані на збільшення обсягу продажів сільгосппродукції; програми зовнішньої торгівлі, що передбачають зняття торговельних бар'єрів, регулювання експортно-імпортних поставок.

У США держпідтримка аграрного сектора спрямована на забезпечення високої ефективності виробництва, розвиток сільських територій, продовольчу підтримку найменш забезпечених сімей, усебічну перевірку якості продуктів харчування, охорону довкілля, розробку і реалізацію програм в галузі маркетингу, стимулювання наукових досліджень в галузі.

До української практики можна адаптувати, зокрема, такі важелі фінансової підтримки, як цінова політика, що гарантує доходи виробників; компенсація втрат на придбання добрив, кормів, субсидування процентів по кредитах, виплат по страхуванню майна; бюджетне фінансування програм розвитку ринку та інфраструктури; фінансування регіональних програм розвитку аграрного виробництва; створення фонду підтримки малих сільськогосподарських товаровиробників; застосування інструментів непрямой фінансової політики через оподаткування та митно-тарифне регулювання.

В Україні реформа держпідтримки повинна перенести акцент з підтримки великих холдингів на підтримку малих та середніх гравців, створення умов для їх успішного господарювання та розвитку, прозорість розподілу підтримки.

УДК 338.439.4:637.1

ІВАНОВА Л.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН У МОЛОКОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ АПК

Молокопродуктовий підкомплекс АПК є сукупністю підприємств сільськогосподарського та промислового виробництва, сервісних видів діяльності, взаємопов'язаних і зорієнтованих на одержання сільгоспсировини, її промислову переробку та реалізацію кінцевої продукції. Рівень ефективності виконання функцій молокопродуктовим підкомплексом значною мірою залежить від його складу і структури, які об'єктивно передбачають можливості реалізації економічних відносин між його учасниками на основі агропромислової інтеграції. Специфіка цих взаємовідносин обумовлюється технологічними, біологічними та економічними особливостями молочного скотарства: високою капіталомісткістю виробництва і продукції, тривалістю періоду відтворення і використання основного стада; високою конвергенцією низькоцінних кормів, структурою витрат, сезонністю виробництва продукції та низькою придатністю до тривалого зберігання.

Економічні відносини між господарюючими суб'єктами молокопродуктового підкомплексу слід розглядати з позиції системного підходу, тобто враховувати всі аспекти міжгалузевої взаємодії суб'єктів господарської діяльності, що входять до нього. Вважаємо, що економічні взаємовідносини у молокопродуктовому підкомплексі необхідно розглядати як відносини суб'єктів ринку різних форм господарювання і розмірів, що ґрунтуються на

участі в єдиному виробничо-технологічному процесі, побудовані на взаємовигідній договірній основі й направлені на одержання прибутку, який дозволяє всім учасникам вести розширене відтворення. При цьому особливу увагу необхідно приділити механізму ціноутворення як основи економічних взаємовідносин.

Передумовами виникнення економічних відносин між суб'єктами молокопродуктового підкомплексу є технологічна, економічна, організаційна, інформаційна та інші види залежностей, які зумовлені поділом праці.

При оцінці ефективності економічних взаємовідносин у молокопродуктовому підкомплексі необхідно враховувати ефективність роботи кожного господарюючого суб'єкта, оскільки індивідуальна ефективність впливає на загальну і перспективні індивідуальні ефективності.

У молокопродуктовому підкомплексі сутність ефективності економічних взаємовідносин полягає в одержанні корисного ефекту, формою прояву якого є виражений у грошовому еквіваленті чистий дохід, прибуток, які є головними критеріями ефективності та основою для визначення системи показників. Корисний ефект передбачає можливість здійснення розширеного відтворення. При виділенні критеріїв і системи показників, за допомогою яких визначається рівень економічної ефективності виробництва, необхідно враховувати специфічні особливості функціонування підкомплексу, а також з якою метою визначається ефективність, яким рівнем затрат і ресурсів вона має характеризуватися.

На розвиток економічних відносин між суб'єктами молокопродуктового підкомплексу та на їх ефективність впливає велика кількість факторів, які доцільно вивчити, ідентифікувати та класифікувати. Проведене дослідження дозволяє виділити таку сукупність факторів: фактори економічної ефективності – існуючі економічні взаємовідносини; ціноутворення; канали реалізації; ступінь виконання договірних зобов'язань; динаміка обсягів виробництва продукції; стан і використання виробничих ресурсів; їх кількісна та якісна характеристика; якість сировини і готової продукції; інструменти державного регулювання; фінансово-кредитна система; інвестиційна привабливість; конкурентно-спроможність галузей;

фактори технологічної ефективності – використання сучасних технологій, які сприяють зниженню затрат; організація виробництва; продуктивність корів; рівень механізації та автоматизації виробничих процесів на стадіях виробництва і переробки; сезонність виробництва молока; стан кормової бази; селекційно-племінна робота; рівномірність отелень; підвищення якості молока та ін.; організаційно-правові фактори регламентують правове поле, у межах якого функціонують суб'єкти молокопродуктового підкомплексу; фактори соціальної ефективності – умови праці та життя людей; рівень оплати праці; кваліфікація працівників; потреба населення у певних видах продукції; платоспроможний попит і структура споживчих витрат населення; демографічна ситуація та ін.; природно-кліматичні та екологічні фактори.

У сучасних умовах економічна ефективність функціонування підприємств молокопродуктового підкомплексу виражається як у рості показників рентабельності, чистого доходу, продуктивності праці, так і в підвищенні оплати праці працівників, якості придбаної сировини, рівня окупності виробничих витрат, зміцненні фінансового стану, ефективності використання внутрішніх факторів виробництва суб'єктів господарської діяльності та ін.

УДК 338.43(477):330.341.1

ПОЛЩУК С.П., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

kafzovnpolit@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ІНОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Інноваційна діяльність на сучасному етапі розвитку являє фундамент стабільного та ефективного економічного зростання. Практична реалізація переходу до інноваційної моделі